

ÖLÜMÜNE DİRENENLERİN ÖYKÜSÜ:
AÇLIK GREVLERİ

nokta

11 ARALIK 1988

YIL: 6 SAYI: 49

2000 TL. (KDV dahil)

"ATATÜRKÇÜ" BİR TARİKAT

Kadınları,
türbanları,
şişleri ve
şeyhleriyle
Rufailer

RUFAILER

"ELHAMDÜLİLLAH ATATÜRKÇÜYÜZ"

Tarikat denilince "laik"lerin aklına, yobazlığın ve cehaletin odaklandığı çember sakallı, kara çarşafli topluluklar geliyor. Ama "Başörtüsü şart değildir, İslam devleti olmaz" diyen ve sayıları milyonlarla ifade edilen Rufailer bu imajı silmeye kararı

60-NOKTA 11 ARALIK 1988

Müzîğin ritmiyle birlikte zikrin temposu da birdenbire artıyor. Ortada duran şeyh, usta bir orkestra şefi gibi yönetiyor ayini. Caminin içinde adım atacak yer yok. Yedi-sekiz yaşındaki çocuklardan, yetmişlik ihtiyarlara kadar herkes omuz omuza dayanıp halka olmuş, iki

yana sallanıyor. Kendinden geçenler, haykıranlar, göğsünü dövenler... Konsantrasyon doruktadır. Müritlerden birisi, elinde dört adet şişle şeyhin önüne geliyor. İnce, keskin, kırk santim boyundaki gümüş şişlerin sap kısmında, portakal büyüklüğünde "Bektaşî topuzu" denilen bir ağırlık var. Şeyh şişleri alıyor eli-

NOKTA 11 ARALIK 1988 61

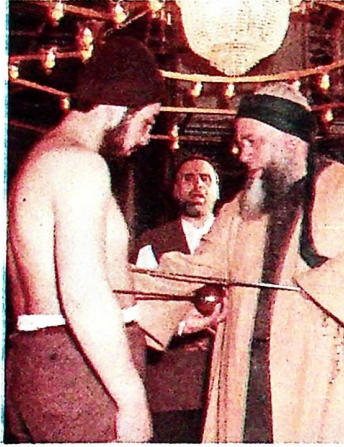
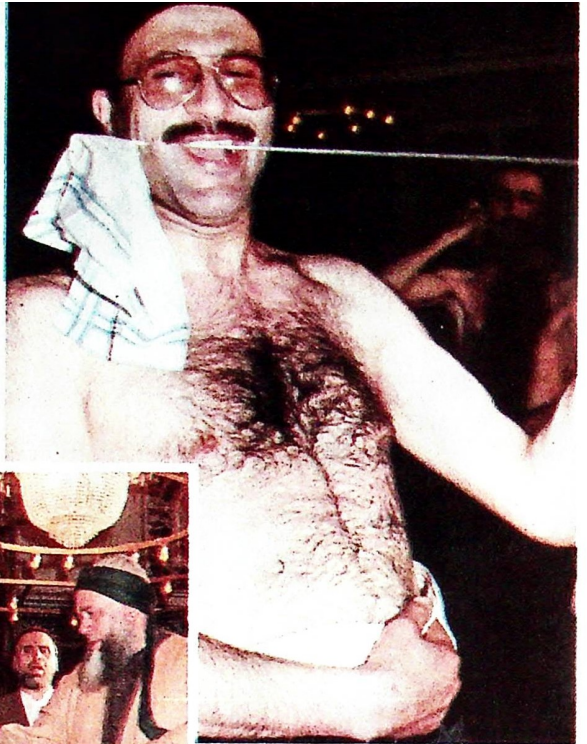
Ayının en heyecanlı anı şimdi. Cezbe içinde zikredenlere yaklaşıyor şeyh. Seçilenler, kendilerini cemaatin en şanslıları olarak görüyorlar. Şişleri diliyle yalayan şeyhin dudakları kıpır kıpır, dua ediyor. Gözleri iyice baygınlaşmış dervişler alıyor şişleri ellerine, ağızlarına sokuyorlar. Zikrin temposu iyice yükselmiştir artık. Şişin sivri ucu yanğından çıkıyor dervişin. Ne bir damla kan, ne de en ufak bir acı belirtisi... Bir diğer derviş karnına, diğerleri de yine yanaklarına sokuyorlar şişleri...

Ayın bütün heyecanıyla devam ediyor. Bu kez sıra şişleri çıkartmaya gelmiştir. Şişleri birer birer çekip, şişlenen yerlere parmağını bas tırıyor şeyh. Hiçbirinden bir damla bile kan akmıyor ve yara izi de yok...

"Biz dünyadan gider olduk." Yaklaşık bin yıllık bir geçmişe sahip olan Rufailerin bugün de sürdürülen ayinlerinden bir kesit bu. Bu tür törenlere katılan Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Naci Bor, aynı uygulamayı gazetecilerin ve video kameralarının önünde de gerçekleştiriyor. Şeyhinin verdiği şişi alan Prof. Bor, gazetecilerin ve misafirlerin şaşkın bakışları altında ağzına sokup yanağından çıkarıyor. Ayinden sonra gülümseyen Prof. Bor, "Sizlerinde gördüğü gibi" di-

Ve bir diğer mürit. Çoktan ağzına sokmuş şiş. Şişin sivri ucu yanğından çıkmış. Ortada ne bir damla kan var ne acıdan eser...

Şeyh, seçtiği müridine şiş bizzat kendisi sokuyor. Vecd içinde kendinde geçmiş bulunan mürit, vuslat anını bekliyor

yor gazetecilere, "şişi soktum ve hiçbir acı duymadım. O anda maddi dünyayla tüm ilişkim kesiliyor."

Rufai tarikatı mensuplarının "burhan-delil-havarik" gibi değişik isimlerle tanımladıkları gösteriler, sadece şiş sokma olayıyla sınırlı de-

"Rufailik, şekle yenik düşmedi..."

Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Tarihi Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Yaşar Nuri Öztürk, sorularımızı yanıtladı.

Nokta: Rufailiğin tasavvuf tarihi içindeki yeri nedir?

Öztürk: Rufailik, İslam mistisizmi ekollerinden birisi. Bir uzman olarak şunu söyleyeyim, tarikat olayının ortaya çıkışı, tasavvuf düşüncesindeki bir yozlaşmanın ve düşüşün de başlangıcıdır.

Tasavvuf, tarikatlar aracılığıyla genişlemesine gelişmiş ama derinlemesine pek mesafe alamamıştır. Ama her kitle hareketinde kaçınılmaz olarak bu vardır. Elbette ki Rufailik de bu tarihsel olgudan payını almıştır. Ancak, tasavvufa en sadık kalan tarikatlardan birisidir Rufailik.

Nokta: Bunu hangi anlamda söylüyorsunuz?

Öztürk: Rufailer, tasavvufun evrensel mesajını şekle, kalıplara, gösterişe mahkûm etmemişler, diğer tarikatlara göre çok az yapmışlardır.

Nokta: Peki günümüzdeki durumu nedir Rufailiğin?

Öztürk: Günümüzün en aktif tasavvuf ekollerinden birisidir Rufailik. Kültür hayatını bir piramit olarak düşünürsek, piramitin oldukça yukarılarında faaliyet gösteren bir tarikattır. Şekilcilğe, merasime ve kurallara yenik düş-

memişlerdir. Rufailik'te insanın iç dünyasının, samimiyetinin esas alındığını görürüz. Diğer tarikatlarda bu gitmiş, şekil ve kuralların hâkimiyeti başlamıştır. Şeklin öze hâkim kılınmasına İslam karşıdır.

Nokta: Kılıçlarla, şişlerle birtakım ayinler yapmak şekil unsuru olmuyor mu?

Öztürk: Tarih içinde Rufailiğin bütün kollarında vardır bu. Tabir caizse, bir propaganda unsuru olarak kullanılmıştır.

Nokta: Bugün bu gösterileri yapan da var, yapmayan da...

Öztürk: Her fikir ocağı, her disiplin kendisini çağın gerçeklerine göre yeniden şekillendirmek durumundadır. Eğer gelenekler birtakım tabular oluşturmuşsa, bu tabuların ortadan kaldırılması aklı başında bir tarikat önderi için zaten kaçınılmazdır.

Nokta: O halde Rufailik çağa

göl: Ateşe giriliyor, kızgın demir yalamıyor, kaynar yağ ile aptest alınıyor, zehirli yılanlar kucaklanıyor, kırık camlar üzerinde yürünüyor, ama kimseye bir şey olmuyordu. Ancak şaşırtıcı olan sadece bu gösteriler değil elbette. Şu sözler de en az gösteriler kadar, belki onlardan bile daha şaşırtıcıydı:

"Türkiye zaten bir İslam ülkesidir. Bu itibarla, 'İslam devleti kuracağız' safasatalarının bir anlam ve önemi yoktur. Şeriat 1400 küsur sene evvel geldi. İsteyen herkes Türkiye'de de, dünyanın herhangi bir yerinde de şeriatı uygun bir şekilde yaşayabilir. Buna kimsenin bir şey dediği yok ki. Ama başka şeriat geleceğini düşünmek veya beklemek yanlıştır. Çünkü Hz. Muhammed ahir zaman peygamberidir, ondan başka peygamber gelmeyecek. Bunu bizzat Allah söylüyor, İslam'ın kendisi söylüyor..."

Bu sözlerin sahibi, yurt içi gezilerini sürdürürken uğradığı yörelerde dini konulara temas gereğini hissedenden herhangi bir devlet adamı ya da Diyanet İşleri Başkanlığı'nın resmi bir görevlisi değil; Ankara'da yirmi yıldır Rufai tarikatının şeyhliğini sürdüren Galip Kuşçuoğlu... Altmış dokuz yaşındaki Şeyh Kuşçuoğlu'na göre, "Kâfir bir devlete cuma namazı kılınmaz" demek ne kadar abesse, "Allah'ın bir lütfü ihşanı olan Atatürk'e düşmanlık

ın iyi uyum sağlayan tarikatlar-
kan birisi...

Öztürk: Diyebiliriz. Özellikle, Kenan Rifai'nin kişiliğinde, onun kültür zenginliği ve meselelere bakanışının genişliği ile Rufailiği büyük ölçüde çağa hitap eder bir tarikat haline getirdiğini görüyo-

Rufailik ve Seyyid Ahmet Rufai

Rufai tarikatının kurucusu Seyyid Ahmet Rufai (Ölümü 1183) Basra'da doğmuştur. Küçük yaşta babasını kaybettiği için dayısı Mansur Betahi, onun hem vasisi hem de müşidi olmuştur. Dayısının vefatından sonra, irşad görevini sürdürmüştür. Ahmet Rufai, aktab-ı erbaa (dört kutup)dan biri kabul edilir.

Rufaiye, Ortadoğu, Anadolu ve Rumeli'de yaygın bir tarikattır. Tarikat pirinin vefat yeri olan Vasit, İran'ın Betahi bölgesine dahil olduğu için Betahiye diye anılırlar. Rufaiye'nin dikkat çekici yönü, ilk dönemlerde olmamakla beraber, zaman içinde tarikat mensuplarının vücudun bazı

yerlerine şiş sokmak, kılıncı keskin tarafına basmak, ateşle oynamak gibi kerametle ilgili tavrıdır. Süfîlerin çoğunluğu bunlara pek ilgi duymaz ve "gösteri" kabul ederler.

Rufaiye, Anadolu'da fütüvvet teşkilatıyla, Rumeli'de Bektaşilikle karışmıştır. Yer yer Rufai tekkeleri, Bektaşî tekkeleri gibi sazlı, içkili âlemlere sahne olmuştur. "Her Rufai şeyhinin tacı altından, bir Bektaşî tacı çıkar" sözü bu yakınlığı ifade eder.

Mustafa Kara, Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi, Dergâh Yayınları, İst.1985

etmek de o kadar abesti..."

Tarikatlar dışa açılıyor. Gerek yaptıkları hayret verici gösterilerle, gerekse konulara getirdikleri Atatürkçü yorumlarla olsun Rufailer artık gündemdedi. Hem de legal olarak, camideki açık ayinleri, satıcıları video kasetleri ve glasnost uygularcasına konuşan şeyhleriyle. Bunda hiç kuşkusuz ANAP Trabzon Milletvekili Eyüp Aşık'ın "Ben Nakşî'yim" diyerek tarikatını legal etmesi kadar; Başbakan Turgut Özal'ın annesi Hafize Özal'ın, Şeyhi Mehmet Zahit Kotku'nun yanına gömülebilmesinin de büyük pa-

yı vardı. Kimilerinin, "Atatürk'ün kurduğu cumhuriyeti yıkmak için örgütleniyorlar, bir gelirlerle hepimizi kör testereyle keserler" diyerek sürekli bir tehlike olarak gördüğü; kimilerinin de tam tersine "Laik devletin temel güvencesi" diye nitelediği tarikatlar artık legalize olmak istiyorlar.

Ancak işin bir de İstanbul cephesi var. Ankara'dakilerin bu denli legalize olma isteği Rufailerin İstanbul kanadında nasıl yaşıyordu acaba? Çünkü bilenler biliyordu ki aralarında eski politikacı Ağâh Oktay Güner'den, Milli Kütüphanesi eski Müdürü Müjgan Cumbur'a; Nihat Sami Banarlı'dan Ekrem Hakkı Ayverdi'ye; Ergun Göze'den Yusuf Ömürlü'ye pek çok tanınmış ismin yer aldığı bu grup, pek çok konuda Ankara'da Rufailerden farklı düşünüyorlardı. Şeyh Kuşçuoğlu'nun altını çizse, "Onlar Rifai'dir, Rufai değil" dediği İstanbul grubu, genelde entelektüellerden meydana gelen son derece modern insanlardı. Onlar için zaten gizli-kapaklı bir durum yoktu. Onlar, deyim yerindeyse tarikat ötesi bir tarikattı. Çağa, insan ilişkilerine, tesettüre, kadına ve "taassup" olarak niteledikleri kimi İslami konulara farklı bakan bu insanlara "Rifai" denilmesinin nedeni kurucularının soyadı nedeniyleydi: Hemen hepsi, geleneksel Rufailiğe değişik yorumlar ve boyutlar getiren Kenan Rifai'nin ya da onun temsilcisi Samiha Ayverdi'nin rahle-i tedrisinden geçmişlerdi. Kadınların örtünmesinin bile şart olmadığını söyleyen Kenan Rifai de kimdi?

Galatasaraylı bir şeyh. 1867-1950

NOKTA 11 ARALIK 1988 63

yılları arasında yaşayan Kenan Rifai, belki de Galatasaray Lisesi gibi bir liseden mezun tek tarikat şeyhi. Hakkında kitap yazılan, hem de 4 kadın mürit tarafından kitap yazılan ilk şeyh de Kenan Rifai. Samiha Ayverdi, Nezihe Araz, Safiye Erol ve Sofi Huri'nin birlikte kaleme aldıkları bu kitap, Kenan Rifai'nin tüm ilginç yönlerini de gözler önüne seriyor.

"Kenan Rifai ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık" kitabından anlaşıldığına göre, Kenan Rifai'nin hayatında kadınların büyük bir yeri var. Bu kadınların ilki de Rifai'nin annesi Hatice Cenani Hanım. Samiha Ayverdi ile Nezihe Araz'ın birlikte kaleme aldıkları ilk bölümde, Kenan Rifai'nin annesine duyduğu sevgi şu satırlarla anlatılıyor: "O annesini her şeyin üstünde bir aşk ve hürmetle seviyordu. Bu sevgi her evladın anasına göstermesi tabii olan vefa, minnet ve muhabbet gibi duyguların hiçbirini ile kıyaslanamayacak kadar derin, köklü, manalı ve şuurlu idi."

Belki de bu nedenle Kenan Rifai, kendi dergâhında kadını son derece ön plana çıkartıyor. Dergâhların

"İslam'da boyun eğme yoktur..."

Radikal İslamcı görüşleriyle tanınan İktibas dergisinin Genel Yayın YönetmeniERCÜMENT ÖZKAN, sorularımızı yanıtladı.

Nokta: Başta Rufailer olmak üzere, genel olarak bütün tarikatların etkileri ve toplumsal konumları nedir?

Özkan: Her şeyden önce, bunlar sanıldığı veya sandıkları kadar kalabalık değiller. Her selam verenini kendilerinden zannediyorlar. Nereden toplarsan topla, iki milyon geçmez sayıları.

Şimdi, biliyorsunuz, Türkiye'de 1950'lere kadar İslam unutturulmak istenmiştir. Sadece bazı tarikatlar denge unsuru olarak ayakta tutulmuştur. Ama 50'den sonra, süreç hızlanmış ve hükümetler, tarikatlara ilgi gösteriyor gibi görünerek onları kullanmışlardır. Zaman zaman pazarlıkla, zaman zaman tehditle, zaman zaman da taviz vererek tarikatların etkinliğinden yararlanmışlardır.

Nokta: Tarikatların İslami ge-

kapatılmasından sonra da Kenan Rifai'nin müritlerinin büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturuyor.

"Dokunmayın benim kadınlarıma, beni bir kadın dünyaya getirdi, ben onlara söz söyletmem" sözü de Ke-

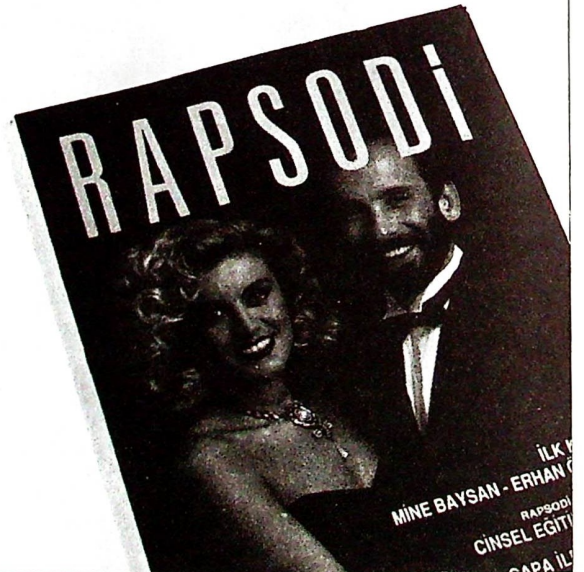
İslam dünyasında bir kadının yükselişi

Eski önyargılar zayıflıyor mu?
İlk Müslüman kadın başbakan Benazir Butto

Rapsodi'nin Aralık sayısından...

- Okullarda cinsel eğitim gerekli mi? Rapsodi-Konda araştırması.
- Avrupa Topluluğu Türk kadınına ne getirecek? Kadınların ve erkeklerin beklentileri.
- İki kadın iki yaşam Eski kadın: "Boşanırsam gidecek yerim yok." Yeni kadın: "Kendimi keşfe çıktım."
- Galatasaraylı Erhan Önal ve Mine Baysan beraberliği Ufukta bebek var.
- Dr. Ziya Özel "TRT, bir senedir bu işin içindeydi."
- Üzeyir Garip "Hayvanat bahçesinin sevimli panda ayısıyım."

GÜNEŞ YAYINLARI A.Ş. Cumhuriyet Cad. 18/6 Kat: 3
80091 Elmadag-İstanbul, Tel: (1) 131 02 30/6 Hat

İlimmeye etkisi nedir?

Özkan: Ne katkısı, tam tersine bunlar gelişmeye engeldir. Tarikata meyil veren insanların hiçbirisi okumaz. "Allah, Allah, suphanallah" diyerek olgunlaşacağını sanır. Böylece ilim kalbe doğacaktır; ilim değil, doğsa doğsa kuruntu doğar. Böyle insanları kullanmak çok kolaydır. Devlet de bunu yapıyor zaten. Tasavvufu ilgililenenler düşünmezler ve aklitlemezler, rindane bir hayattan yanadırlar. Halbuki, akılla Müslüman olunur.

Nokta: Ama Rufai Şeyhi Galip Efendi, tasavvufun ve tarikatın bizzat İslam'da olduğunu söylüyor...

Özkan: Tasavvuf temel düşüncelerini eski Yunan'dan ve İskenderiye okulundan almıştır. Diğer yandan da "Nefsin dünya nimetlerinden mahrum bırakılması ile terbiye edilmesi" tarzındaki eski

Hint düşüncesine inanırlar. Böyle bir anlayış İslam'da kesinlikle yoktur.

Nokta: Rufai ayinlerinin İslami hayat içerisindeki yeri nedir?

Özkan: Evet, zikir Kuran'da var, ama bu tespih elde "Allah Allah" diye dolaşmak anlamına gelmiyor. Allah, "Beni unutmayın, anın" diyor.

Nokta: Rufailerin ayin sırasında yaptıkları gösterileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Özkan: Hele bunların İslam'la hiçbir ilgisi yok. Bunları Hint fakirleri çok daha iyi yaparlar. Bunlar cambazlıktan başka bir şey değil.

Nokta: Rufailerin siyasi üsluplarını nasıl yorumluyorsunuz?

Özkan: Kim gelirse ona itaat ediyorlar, boyun eğiyorlar. Oysa İslam'da boyun eğme yoktur. İşte bu da tasavvufun İslam'a taşıdığı pisliklerden biri...

latasaray Lisesi) yeni mezun olduğum ve kendime göre konuşacak münevver kimse pek bulamadığım için, ara sıra Jezuit Kilisesi'ne gider, papazlarla görüşür ve Fransa'dan gelen haftalık mecmuaları okurdum." Bu açıklamanın nedeni, Kenan Rifai'nin, "Fransız kilisesine gidiyor, vaftiz oldu" suçlanmasıdır...

"Konuşacak bir münevver bulamadığı için" kilise papazlarının yanına giden, kadınlara özel bir değer veren Kenan Rifai ve onun temsilcisi Samiha Ayverdi grubu ile Ankaralı Rufailer arasında temel konularda bazı farklılıklar ve anlaşmazlıklar çıkması, bir bakıma kaçınılmazdı. Bu arada her iki gruba da sert ve keskin eleştiriler getirenler ise, sesleri giderek kısılan "radikal" zaman zaman da "Humeynici" denilen İslamcılardı...

Karpuz kestim yiyen yok. "İslam'da başın örtülmesi yoktur, örtmek şart değildir. Başörtüsünün İsl-

nan Rifai'ye ait. Ayverdi ve Araz, daha sonra, Kenan Rifai'nin ömür boyunca "Annesinin şahsında görüp temaşa ettiği ve hayran kaldığı bir sevginin arayıcısı" olduğunu belirtiyorlar.

Annesinin ölümünden bir süre sonra kader Kenan Rifai'nin karısına aradığı kadını çıkartır: Semiha Cemal. Kitapta yer alan ifadeler göre, "Semiha Cemal, Kenan Rifai'nin ülfet halkasına girmeden evvel (...) güzel, mağrur, kayıtsız ve tipik bir aristokrasi çocuğu idi." Zamanla Kenan Rifai bu ham cevheri yoğurmuş ama "Bu ünsiyet ve müşareketi (ortaklığı) temin ederken, talebesinin vücut tarlasına yeni tohumlar atmamış, ancak şu-uraltında uyuklayan ve gün ışığına çıkmak için fırsat bekleyen tohumları uyandırarak, onlara hayat ve gelişme imkânları sağlamıştır."

Samiha Ayverdi ve Nezihe Araz'a göre, Kenan Rifai'nin böyle bir alışverişi için bir kadını seçmesinin sebebi gayet açıktı: "Çünkü o daha evvel yaptığı tecrübelerde görmüş ve anlamıştı ki fikir, his ve iman alışverişinde kadın, erkektekine daha müsait bir mutavassıt (vasıta) daha verimli bir zemindir."

Kenan Rifai'nin memuriyetinin ilk yıllarını geçirdiği Adana'da karıştığı bir suçlamaya getirdiği açıklama da kitapta yer alıyor, şöyle diyor Rifai: "Mektepten (Ga-

Galatasaray Lisesi mezunu Şeyh Kenan Rifai, tarikata modernizmi getirmesi, laikliği benimsemesi ve tesettüre rağbet etmemesiyle tanınıyor

Eski politikacı ve bakanlardan Ağah Oktay Güner, "Rufai" olduğunu gizleme gereğini duymayan bir isim

Kenan Rifai'nin temsilcisi Samiha Ayverdi, çevresindekilerin "Samiha Anne"si... Otuz yakın kitabıyla iyi bir entelektüel Ayverdi

lam'ın sembolü haline getirilmesi-ne karşıyım." Kenan Rifai'nin sadık müritlerinden Ekrem Hakkı Ayverdi'nin temellerini attığı Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı'nın Neşriyat Müdürü Sait Başar söylüyor bu sözleri. Kenan Rifai'nin de sağlığında "şekilcilik ve taassup" olarak nitelendirdiği bu türden örtünmeyle ilgili vaazlara önem vermediği biliniyor.

Sorbonne'da Rufailer üzerine bir tez hazırlayan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Felsefesi Anabilim Dalı Başkanı Doç. Mustafa Tahralı da aynı şekilde düşünüyor: "Başvekilin hanımını başı açık diye Müslüman saymıyor musunuz? Bakın şimdi, İslam'ın şartı beş, siz başörtüsü diye altıncı bir şart varmış gibi konuşuyorsunuz..."

Kenan Rifai ve müritleri, bu tür konulardaki ısrarı, "taassup" olarak niteleyerek, bu "taassup'un İslam'ın özüne zarar verdiğini savunuyorlar. Kubbealtı'ndan Sait Başar, "Taassup, dinin özünü kavrayamadan, şekilde takılıp kalmaktır. Mutaassiplar İslam'ı savunuyor-muş gibi gözükse de aslında İslam'a hep zarar vermişlerdir" diyor ve iki

de çarpıcı örnek ekliyor: "İşte Humeyni, İşte Cemalettin Kaplan..." Başar'ın bir de ilginç yaklaşımı var: "İnsan İslam için değil, İslam insan içindir..."

Gerek Ankaralı Rufailerin, gerekse radikal İslamcılarının Kenan Rifai ve Samiha Ayverdi ekolüne yönelttikleri en sert eleştiriler tesettür ve dolayısıyla kadın konusunda odaklanıyor.

Radikal kanatta yer alan İktibas dergisinin Yayın Yönetmeni Ercüment Özkan'ın Kenan Rifai grubuna yönelttiği eleştiri şöyle: "Rifailer, entelektüel geçinen laik zihniyete sahip insanlar. Bunlar tesettürü, namazı-niyazi pek önemsemiyorlar. Birakınız tesettürü, kadınların herkesin içinde denize girmesini bile kabul ediyorlar. Bir Müslüman olarak bunları doğal karşılamak mümkün değil..."

Keremeti kendinden menkul. İstanbul ve Ankara grubunun önemli ihtilaf konularından birisi de "burhan-havarik" gösterileriydi. Daha modern ve zamana uyumlu görünen İstanbul grubu, bu tür gösterilerin gereksiz olduğunu savunuyor. Doç. Mustafa Tahralı, "Büyük şeyhler bu tür gösterileri

çok nadiren yapmışlar. Çünkü esas havarik yani harikuladeliçler insanın gönlünü kazanabilmek noktasında dögümlenir. Esas keramet de budur" diyor. Tahralı, bu sözleriyle, Yaşar Nuri Öztürk'ün "Bir anlamda propaganda" diye nitelediği bu tür gösterilere karşı çıkıyor. Ankaralı Rufai Şeyhi Galip Kuşçuoğlu ise, "İnsanlar hiçbir şey yapmaya muktedir değildir. Fakat Allah, kısmen de olsa varlığını göstermek için bazı imkânlar bahşetmiştir. Bunlar yadırganacak şeyler değil" sözleriyle savunuyor yaptıkları gösterileri. Radikal kanattan Ercüment Özkan ise kesin tavrını koruyor: "Bu tür gösterilerin muhatap alınacak bir tarafı yoktur..."

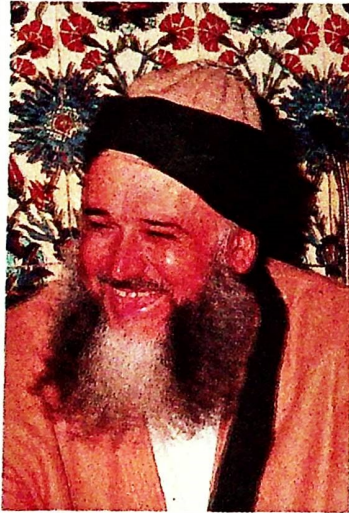
Laikliğe merhaba. Bütün Müslüman cemaatler arasında ta başından bu yana tartışma konusu olan laiklik, değişen şartlarla birlikte farklı yorumlara, değişik yaklaşımlara sahne oluyor. Bunda hiç kuşkusuz, Avrupa'da birtakım toplumsal çalkantılardan sonra benimsenen laikliğin, Türkiye'de tepeden inmece bir yöntemle dikte ettirilmesi önemli bir payı var. Rufailerin gerek İstanbul, gerekse An-

"Şeriat 1400 sene önce geldi"

Galip Kuşçuoğlu, Ankara'da faaliyet gösteren Rufailerin yirmi yıllık şeyhi. Başına karşı açıklığıyla tanınan Kuşçuoğlu, din ve dünya meseleleri üzerindeki görüşlerinin bilinmesinden yana. Altmış dokuz yaşında olan Şeyh Galip Kuşçuoğlu, sorularımızı yanıtladı.

Nokta: Son yıllarda Rufailer, özellikle yaptıkları ilginç ayinlerle sık sık gündeme geliyorlar. Bunun sebebi nedir?

Kuşçuoğlu: Türkiye'de inanan insanların yüzde yetmiş-seksen ehl-i tariktir. Bu yüzden günümüzdeki yasaklar gülünç olmaktadır. Bu meseleler yıllarca kapalı kaldığı için çok korkulmuş. Biz kanunlara aykırı değiliz, beşerin şerrine değil, hayrınayız, niye korkalım, niye çekinelim? Bunu mey-

dan okumak için de yapmıyoruz, sadece safiyetimizi gösteriyoruz. Biz melanet üzre kurulmuş örgüt değiliz ki...

Nokta: Tekke ve zaviyelerin kapatılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kuşçuoğlu: Atatürk bazı prensipleri zaman öyle icap ettiği için

getirdi. Biz Atatürk'e müteşekkirimiz, başka yobazlar gibi değiliz. Allah'ın bir lütf-ü ihsanıydı bu millete, yoksa bu millet çoktan yok olurdu. Bunlar yağcılık değil, hakikat.

Nokta: Özellikle fıkıhçılar, tasavvufa ve tarikatlara karşı çıkıyor. Bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Kuşçuoğlu: Tasavvufu tartışmak bilgisizlik ifadesidir. Tasavvufsuz din olmaz. Allah'ın emri sadece şekilden ibaret değildir. Fani mülzeme ile Allah bilinmez.

Nokta: Peki tarikatların aynı zamanda siyasi birer organizasyon olduğu söyleniyor...

Kuşçuoğlu: Biz her partiyi severiz. Muhalefet yoktur bizde. "Allah ne vermişse adalettir" hükmüne bağlıyız, boyun eğerez. Daha güzel olması için de Allah'a dua ederiz.

Nokta: Ama Müslümanların böyle boynu bükük olmasını kabul etmeyen, mücadele edilmesini isteyenler var...

Kuşçuoğlu: Hal ehl-i hizmet eder, fitne çıkartmaz. İşte bazıla-

kara kanadı laikliğe toz kondurmu-
yor. Kubbealtı'ndan Sait Başer,
"İyi ki laikiz" diye başladığı söz-
lerini şöyle sürdürüyor: "Radikal
İslamcılar, Humeynicileri, Vehha-
bileri gördükçe 'Çok şükür ki
laikiz' diyorum..." Zaten Kenan
Rifai de, tekkelerin ve zaviyelerin
kapatılması üzerine, kendisiyle gö-
rüşmek isteyen bir gazeteciye, "Ya-
pılanları tamamiyle tasvip ettiğini,
çünkü mevcut dergâhların hiçbirin-
nin bir irfan müessesesi olmadığı-
mı" söylüyordu.

İşte asıl kıyamet bu noktada ko-
yuyordu. Ankara grubunun da be-
nimsemediği bu düşünceler, radikal İslamcılar için bardağı taşıran son damlaydı: "Haydi, her şeye eyvaltı, ama gerek laiklik, gerekse tekkelerin kapatılması nasıl savunulabilir? 'Bana Kenan da derler, şeytan da' diyen Kenan Rifai'nin şeytanlığı bu noktada da ortaya çıkmıyorsa başka nerede çıkacaktı? Sürekli olarak şekilcilik ve taassuba karşı çıkan Kenan Rifai, 'Din ahlakı' derken sadece laik ahlakı mı kastediyordu acaba?.."

Oysa, Doç. Mustafa Tahrallı laiklik yorumuna hayli Atatürkçü bir bakış açısı getiriyordu: "Buradaki

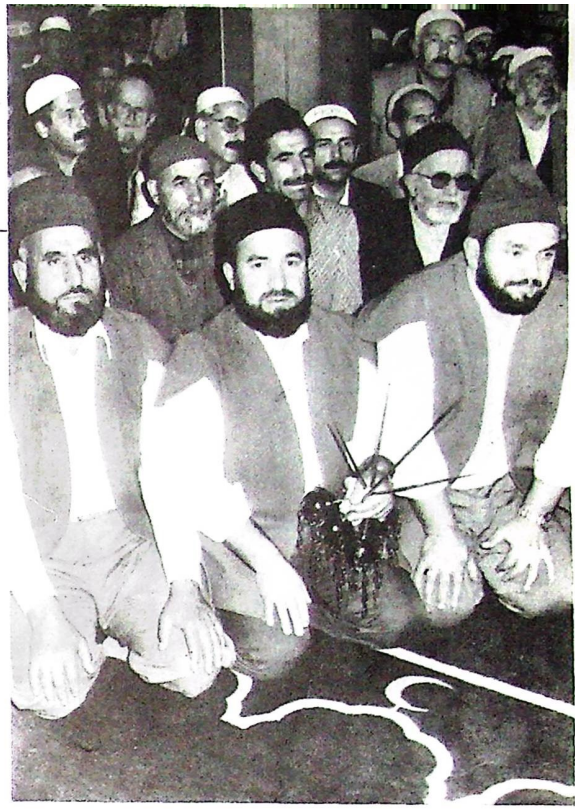
"Bektaşî topuzlu"
gümüş şişler,
özel olarak
hazırlanıyor,
yüzlerce
yıldır süren bu
geleneksel ayın için...

şartlar namaz kılma-
ma, oruç tutmama,
hacca gitmeme mani
oluyor mu benim?
Atatürk, benim me-
leklerle inanmama bir
şey dedi mi?.."

"Biz geldik, gider
olduk." Tasavvufun
farklı pratiklerini ifa-
de eden tarikatlar
arasındaki tartışma-
lar, dün olduğu gibi
bugün de devam edi-
yor. Yeniden yapılan-
manın ve iki ayağı
üzerine sağlam bas-
manın sancılarını ya-
şayan İslamcı düşün-
ce açısından tari-
katlar, kimi zaman
yıpratıcı, kimi zaman
da onarıcı bir rol o-
ynuyor. Burada poli-
tik dengelerin de önemli etkileri var
hiç şüphesiz. Şeyh Galip Kuşçuoğlu,
"Nakşîlerin politik bir yönü var
ama bizim böyle meselelerimiz
yok" derken önemli bir gerçeğe te-
mas ediyor. Cumhuriyet gazetesi
köşe yazarlarından Uğur Mumcu
da bu görüşü doğruluyor ve "Evet,
bunlar politika ile uğraşmadıklarını
söylerken samimidirler. Gerçek-
ten de siyasetle pek ilgileri yoktur.
Bunlar gösteriye ağırlık verirler,
dümbelek, zurna, şiş, filan..." di-
yor.

Ancak, özellikle Ankaralı Rufa-
ilerin dikkat çeken tavrı, kendilerini
daha rahat ifade edebilmek için
kaygan olmayan zeminler aramaları.
Bunu bir anlamda Şeyh Galip
Kuşçuoğlu da doğruluyor: "Sanki
biz eskiden ayin yapmıyor muy-
duk? Yapıyorduk elbette, ama gizli
yapıyorduk. Neden, çünkü bize,
bunun suç olduğu söylenmişti hep.
Halbuki kanunlar açık, 26 Mayıs
1987 gün ve 19471 sayılı Resmi Ga-
zete'de yayınlanan kanun değişik-
liği, 'İbadet ve ayin yapılmasını
men ve ihlal eden kimseye' ceza ön-
görüyor. O halde neden gizlene-
lim?"

Bu tür gelişmeleri olumlu açıdan
değerlendirenler sadece Rufailer de-

ğil elbette. "İslam ve Siyaset" ki-
tabının yazarı Gencay Şaylan da
benzer noktalara değiniyor: "Şim-
diye kadar tarikatlar hep yeraltın-
da yaşamaya zorlanmışlar. Böyle
bir açılma süreci, hiç kuşkusuz son
derece olumlu. Özgürlükleri temel
alıyorsa, bu insanların da su yü-
züne çıkmaları gerekli."

İster İstanbul'daki entelektüel ve
akademik ağırlıklı kanadıyla, ister
se Ankara'daki geleneksel kanadıyla
olsun gündeme gelen Rufailer,
çeşitli konulardaki tavırlarıyla hayli
"Atatürkçü" bir görünüm sergili-
yor ve legalize olmak için atılım ya-
pıyorlar. Bu ise, bir süre sonra di-
ğer tarikatların da gün ışığına çık-
acağını gösteriyor. Fehmi Kuru'nun
şu sözleri de, bir başka açıdan bu
gerçeğin altını çiziyor:

"Tarikatlar, İslam'ın dış baskı-
lar nedeniyle içe kapandığı dönem-
lerde, Müslümanlar için bir sığınak
olmuştur. İnsanlar, İslami kimlik-
lerini dervişlik ile korumaya çalış-
mışlardır. Yürütülen sistemli kam-
panyalar ve onları bir yeraltı örgü-
tü gibi gösterme çabaları başarılı
olamamıştır. Türkiye'de tarikatla-
rın, Osmanlı dönemine göre daha
yaygın hale gelmesinin bir sebebi de
budur..."

NOKTA 11 ARALIK 1988 67

rı bir yol tutturmuş, Atatürk'e ne
kadar saldırırsa o kadar Müslü-
man olduğunu sanıyor. İlim öğ-
renmişler, ama dünya görüşü ek-
sikliği var. Dini katılaştırıp kural-
lara hapsedilmişler. Oraya bakma
günah, buraya bakma günah.
Teknolojiye karşı çıkırlar, hiçbir
şeyi kabul etmezler.

**Nokta: Bütün bu söyledikleri-
niz çerçevesinde geleceği nasıl gö-
rüyorsunuz?**

Kuşçuoğlu: Bugün fikir hürri-
yeti laiki veçhile veriliyor. Zaten
verilmek zorunda. Çünkü birçok
uluslararası anlaşmaya imza ko-
muşuz. Bunlarda vicdan hürriyeti
deniliyor, ama devlete zarar ve-
rirse müdahale eder. Fakat niye
bunun dışında müdahale ediliyor?
Zulüm olmuyor mu bu? İster ko-
münist olsun, ister faşist, isterse
bilmem ne olsun, adam bunu be-
nimsemiş, düşüncelerine hürmet
gerekir.

Türkiye'de bu konuların kapalı
ve istismara müsait durumdan çı-
kartılması ve diyalogun başlama-
sı çok önemli. Bu sebeple, siz de
sevap işliyorsunuz...